

4. Платонов О.А. Экономика русской цивилизации [Текст] / О.А. Платонов. – Институт русской цивилизации. – М., 2008. – 800 с.

5. Компанієць В.В. Порівняння моделей менеджменту двох цивілізацій. Ідеальна модель менеджменту [Текст] / В.В. Компанієць // Збірник наукових праць Державного економіко-

технологічного університету транспорту. Серія: Економіка і управління. Випуск 14. Київ. – 2009.

6. Компанієць В.В. Формування інтелектуальної моделі духовно-морального управління на залізничному транспорті [Текст] / В.В. Компанієць // Вісник економіки транспорту і промисловості, УкрДАЗТ. - випуск 29. Харків. - 2010.

Аннотація. В статті сформульовані особливості моделі управління восточнославянської цивілізації, определены ее особенности по сравнению с моделью управления западной цивилизации.

Ключевые слова: модель управління восточнославянської цивілізації; модель менеджменту западної цивілізації.

Summary. In the article are formulated the features of case frame of eastslavonic civilization, are definite its features on comparison with the case frame of western civilization.

Keywords: case frame of eastslavonic civilization; model of management of western civilization.

Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зоріна О.І.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Шраменко О.В.

УДК 330.341.1

МОДЕЛЮВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЖИТТЄВИМ ЦИКЛОМ ІНТЕГРОВАНОЇ КОРПОРАТИВНОЇ СТРУКТУРИ

Науменко М.О., к.е.н., доцент,

Морозова Л.В., ст. викладач (Академія внутрішніх військ МВС України)

В рамках представлення інтегрованої корпоративної структури бізнесу через компетенції її учасників запропоновано підхід до моделювання життєвого циклу. Подано рекомендації з співвіднесення стадій життєвого циклу відокремлених суб'єктів господарювання.

Ключові слова: моделювання, життєвий цикл, інтегрована корпоративна структура.

Вступ. Сучасний етап розвитку економічної думки характеризується появою досить відмінних поглядів на розуміння досить відомих явищ та реалізацію загальноприйнятих підходів й моделей. В першу чергу це пов'язано з розвитком інформаційної економіки чи економіки знань, яка активізувала появу таких тенденцій як віртуалізація, розмивання організаційних границь, створення ефективних інтеграційних структур, зміна організаційних форм взаємодії суб'єктів господарювання, поширення коопераційно-конкурентних відносин, активізація роботи з субпідрядниками тощо. Зрозуміло, що прояв таких тенденцій змінює й прийняті уявлення щодо протікання та моделювання життєвого циклу різних економічних об'єктів.

Особливо слід наголосити, що хоча з виникнення теорії життєвого циклу (ЖЦ) пройшло досить багато часу та існує безліч варіантів його

представлення, дослідженням циклічності інтеграційних корпоративних утворень присвячено праці хіба що В.М. Горбатова [3, 5] та М.О. Кизима [5, 6] (хоча, наприклад, у працях І. Адизеса [1] й розглядається життєвий цикл корпорації, все ж таки досить мало уваги приділяється розгляду розподілу так званого корпоративного ефекту між виділеними стадіями). Якщо ж врахувати появу кластерно-мережних утворень, то тут доречним постає використання лише запропонованої О.А. Біяковим [2] концепції життєвого циклу економічного простору ("формування – розвиток – рецесія – депресія"), яка на жаль дуже абстрактно описує еволюцію відносин між суб'єктами.

Більш того, найбільш поширені концепції життєвого циклу, такі як концепції Л. Грейнера ("творчий етап – етап прямого управління – етап делегування відповідальності – етап координації – етап співробітництва" [4] або "появлення –

розвиток – стійке зростання – стабільність – революційний період організаційних змін [9, с.18]), А.Ю. Юданова ("виникнення – становлення – розвиток – вища точка – спад – банкрутство – ліквідація" [10]) чи І. Адісеса ("зародження – дитинство – давай-давай – юність – розквіт – стабілізація – аристократизм – бюрократизація – смерть" [1]) придатні лише до досить статичного відображення стадій ЖЦ. У більшості випадків визначається послідовність стадій без моделювання руху об'єкту в рамках певного фазового простору, обмеженого параметрами даних стадій.

Означені твердження базуються на відсутності методичних підходів до остаточної ідентифікації стадій життєвого циклу, особливо у тому разі коли окремі стадії циклу досить проблематично чітко відділити одна від одної. В контексті ж інтегрованих корпоративних структур (ІКС) слід говорити не про виділення окремого життєвого циклу ІКС (ЖЦ_{ІКС}), а про певний континуум життєвих циклів, які утворюються з життєвих циклів продукції учасників ІКС (враховуючи що недоречно, за виключенням окремих випадків, казати про продукцію безпосередньо інтегрованого утворення), життєвих циклів окремих суб'єктів у складі ІКС та життєвих циклів відносин в рамках виділених у ІКС мереж створення вартості (тут автори орієнтуються на можливість розширення теорії життєвих циклів набутками концепції розширеної логістичної взаємодії [11, 12]). Зрозуміло, що виникнення таких континуумів змінює й логіку моделювання життєвого циклу ІКС, а отже вимагає розробки принципово нових підходів й інструментів моделювання.

Постановка задачі. Метою статті обрано постанову задачі моделювання (розробку належного модельного базису) та організації управління континуумом життєвих циклів інтегрованої корпоративної структури за умови її підпорядкування логіці розширеної логістичної взаємодії учасників інтеграційного утворення та використання набутків інформаційної економіки знань.

Результати дослідження. В основу реалізації поставленої мети дослідження пропонується покласти ресурсний підхід до стратегічного управління [7, 13] за якого передумовою виникнення ІКС є об'єднання наявних у різних суб'єктів господарювання конкурентоспроможних стратегічних релевантних ресурсів та відмітних від розповсюджених на ринку технологій обробки даних ресурсів (такі технології та ресурси чи знання про ресурси за умови певних обмежень можна ідентифікувати як стратегічні компетенції ІКС). Відповідно й організацію управління ЖЦ_{ІКС} можна розглянути в контексті проблеми ресурсозбереження. За для цього можна передбачити постанову у відповідність кожній стадії ЖЦ особливої системи

ресурсозабезпечення: стадії зародження – систему акумулювання фінансових ресурсів з подальшим їх перетворенням у виробничі; стадії становлення – систему поширення інтеграційних зв'язків з власниками ресурсів; стадії росту – систему залучення власників додаткових компетенцій (як ресурсних так і технологічних), заснованих на інноваційному підґрунті; стадії насичення – систему переведення на новий ЖЦ_{ІКС}, тобто на нову висхідну траєкторію розвитку; стадії спаду – систему авансування ресурсів у початкові стадії життєвих циклів інших продуктів та суб'єктів господарювання з континууму життєвих циклів інтегрованої корпоративної структури.

Ресурсний підхід до відображення ЖЦ_{ІКС} свідчить про наявність безперервного кругообігу ресурсів ІКС. Відповідно основою організації управління життєвим циклом ІКС можна обрати досить розрекламований та дійсно ефективний процесний підхід (дана пропозиція корелює з задекларованим орієнтуванням на логіку розширеної логістичної взаємодії). Разом з тим, по відношенню до ІКС думається не варто орієнтуватися на набутки таких процесних стандартів як ISO 9000. Вони досить детально описують процеси перетворення "входів у виходи", але нажаль досить непридатні для моделювання процесів в рамках складних континуумів життєвих циклів (деякі дослідники навіть вважають дані стандарти анахронізмом).

Подальший розвиток процесної парадигми, без відношення до управління ЖЦ, перетворився у підхід з організації процесів в розрізі "кращих практик" (best practices) та виділення типових моделей опису процесів (reference process models). В контексті моделювання ЖЦ_{ІКС} дані стандарти дозволяють відобразити рух в рамках певної стадії циклу, або розробити моделі еволюційного розвитку. Складність й непередбачуваність розвитку середовища ІКС дозволяє змістити акцент у таких процесних моделях на набутки дисципліни ситуаційної інженерії методів (робиться наголос на неможливості будь-яким стандартом передбачити всі конкретні ситуації життєдіяльності ІКС), яка опис процесів надає вже у термінах отриманого продукту, життєвого циклу даного продукту та ролей суб'єктів ІКС які підтримують рух вздовж ЖЦ_{ІКС}.

Далі зробимо наголос, що введення поняття континууму життєвих циклів ІКС потребує розширити процесну парадигму додавання ознак проектного менеджменту. В контексті теорії життєвого циклу (ЖЦ) можна стверджувати, що функціонування суб'єкта господарювання в рамках якоїсь стадії ЖЦ (еволюційний розвиток при детерміністській поведінці) співвідноситься з виконанням певних процесів. Потреба зміни стадії ЖЦ (розкривається як крапка біфуркації) вимагає

розробки й реалізації певного проекту (як правило, з оглядом на поточний стан розвитку економіки – інноваційного), на виході якого буде зміна параметрів виконуваних ІКС бізнес-процесів. Дане положення повною мірою відноситься не тільки до підтримки стійкості розвитку, а й до необхідності подолання кризових явищ.

Таким чином, з точки зору ЖЦ_{ІКС} можна стверджувати, що кожна стадія циклу розкривається як певний процес. Інструментом же переходу між стадіями, як і реагування на виникнення біфуркацій під час реалізації стадії, виступатимуть методи проектного менеджменту. З точки зору ІКС проектно-процесне представлення ускладнюється значною кількістю процесів у різних учасників ІСБ, кожен з яких може знаходитися на різній стадії свого ЖЦ. У даному випадку говорять про управління сукупністю чи програмами проектів (найбільш поширеною роботою тут є праця Д. А. Рассела [8] щодо впровадження мультипроектного управління, як консолідованого управління проектами на спільних ресурсах учасників інтегрованої корпоративної структури). При цьому проект розглядається як унікальний екземпляр процесу, що містить в собі координовану та керовану систему дій.

Отже організувати управління ЖЦ_{ІКС} будемо на основі моделей процесно-проектного менеджменту (тим паче, що така пропозиція дозволяє врахувати майже всі наявні зараз теорії виникнення циклічності в економіці: монетарні та психологічні теорії, теорії перенакопичення та недоспоживання, теорії синтезу об'єктивних й суб'єктивних факторів, теорія нововведень тощо). В розрізі даної пропозиції досить доречним постає застосування декількох стандартів Міжнародної асоціації зі стандартизації (ISO), які дозволяють представити моделі ЖЦ. Нажаль дані стандарти майже не розповсюджені у середовищі вітчизняних науковців, а отже самі по собі можуть розглядатися як певний інноваційний продукт. До таких стандартів відносяться: ISO 15288 "Системна інженерія. Процеси життєвого циклу систем", ISO 15926 "Промислові автоматизовані системи. Інтеграція даних життєвого циклу" та ISO 24744 "Системний й програмний інжиніринг. Управління життєвим циклом".

Перевага застосування даних стандартів полягає у отриманні можливості визначення виду життєвого циклу та представлення його опису (ISO 15288). Оскільки під описом ЖЦ розуміється формалізоване представлення практик (практика як вид діяльності учасника ІКС щодо перетворення матеріальних об'єктів) й заходів, організованих у певні стадії, можна наголосити що ISO 15288 описує реалізацію пропонованого процесно-проектного підходу до управління ЖЦ_{ІКС}, встановлюючи референтні моделі для всіх

можливих практик у ІКС (загальною кількістю у 25) та дозволяючи ідентифікувати вади у формуванні континууму життєвих циклів ІКС.

В контексті інформаційного забезпечення управління ЖЦ_{ІКС} означена сукупність стандартів визначає єдиний підхід до форматів даних окремих учасників ІКС. Утворена спільні бібліотека довідкових даних (ISO 15926) є підґрунтям онтологічного моделювання руху ІКС в утвореному континууму життєвих циклів та дозволяє забезпечити інтегрування досить різнорідних даних, які виникають на тій чи іншій стадії будь-якого екземпляру циклу, вхідного до ІКС учасника (екземпляру циклу з континууму циклів). Більш того, орієнтація на практики дозволяє забезпечити так звану модеорієнтованість (ISO 24744) та передбачити формалізацію ЖЦ_{ІКС} через розгортання практик (туг практика як компетенція окремого суб'єкта господарювання вхідного до ІКС) у часі при додержанні певної збалансованості у розподілі релевантних корпоративних ресурсів на реалізацію таких практик. Як що ж врахувати орієнтацію діяльності ІКС на логіку розширеної логістичної взаємодії, то саме ISO 24744 дозволяє визначити як продукцію та роботи, що виникають на виході послідовності виконаних практик (на при кінці життєвого циклу), так і розподілити наявні в інтегрованому утворенні інструменти реалізації практик (за аналогією до розподілу ролей персоналу підприємства чи учасників ІКС).

Висновки. В статті задекларовано можливість моделювання життєвого циклу інтегрованої корпоративної структури в рамках представлення такого життєвого циклу через послідовне чергування певного роду процесів та проектів (зрозуміло з відповідним залученням методів процесного та проектного менеджменту). В рамках даної можливості доведена доречність застосування окремих стандартів ISO, раніше не орієнтованих на інтегровані утворення. Впровадження даних стандартів дозволить як однаково описати необхідні для підтримки життєдіяльності ІКС роботи, продукти, моделі та інструменти, так і розподілити їх між стадіями життєвого циклу (при цьому може застосовуватись будь-який з розглянутих на початку статті підходів до виділення таких стадій). Разом з тим, потребує подальшого розгляду відображення особливостей адаптації розглянутої лінійки стандартів до умов національних ІКС.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Адизес І. Управление жизненным циклом корпорации [Текст] / И. Адизес. - СПб.: Питер, 2007. – 384 с.
2. Бияков О.А. Экономическое пространство региона: процессный поход [Текст] / О.А. Бияков. - Кемерово: Кузбассвуиздат, 2004. – 244 с.

3. Горбатов В.М. Конкурентоспособность и циклы развития интегрированных структур бизнеса [Текст] / В.М. Горбатов. – Х.: ИД "ИНЖЕК", 2006. – 592 с.
4. Грейнер Л.Е. Эволюция и революция в процессе роста организаций [Текст] / Л.Е. Грейнер // Вестник С.-Петербур. ун-та. Сер. Менеджмент. – 2002. – Вып. 4. – С. 45-48
5. Кизим Н.А., Горбатов В.М. Концентрация экономики и конкурентоспособность си-ран мира: [Текст]: Монография / Н.А. Кизим. – Х.: ИД "Инжек", 2005. – 216 с.
6. Кизим Н.А. Организация крупномасштабных экономико-производственных систем [Текст] / Н.А. Кизим. – Х.: Бизнес-Информ, 2000. – 108 с.
7. Коллис Д. Дж. Корпоративная стратегия. Ресурсный подход [Текст] / Коллис Дэвид Дж., Монтгомери Синтия А. – М.: ЗАО "Олимп-Бизнес", 2007 – 400с.
8. Рассел Д.А. Управление высокотехнологичными программами и проектами = Managing High Technology Programs and Projects. [Текст] / Д.А. Рассел – М.: Академия АйТи, 2004. – 472 с.
9. Широкова Г.В. Управление организационными изменениями [Текст]: Учеб. пособие. / Г.В. Широкова. – СПб.: Издат. дом С.-Петербур. гос. ун-та, 2005. – 432 с.
10. Юданов А. Ю. Конкуренция: теория и практика [Текст] / А.Ю. Юданов.– М.: ГНОМ и Д, 2001.– 304 с.
11. Higuchi T. Life cycle management in supply chains emerging technologies and techniques [Текст] / T. Higuchi, M. Troutt. – New York: IGI Global, 2008. – 363 p.
12. Sadler I. Logistics and Supply Chain Integration [Текст] / I. Sadler– London: SAGE Publications Inc., 2007. – 289 p.
13. Teece D. J. Dynamic capabilities and strategic management [Текст] / D. J. Teece. –New York: Oxford University Press, 2009. – 299 p.

Аннотация. В рамках рассмотрения интегрированной корпоративной структуры через компетенцию ее участников предложен подход к моделированию жизненного цикла. Разработаны рекомендации по соотносению стадий жизненного цикла обособленных субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: моделирование, жизненный цикл, интегрированная корпоративная структура.

Summary. Integrated business structure presented as complementary pool of its participants skills. The methodical approach to integrated business structure life cycle modeling proposed. Recommendations of enterprises life cycles stages correlate are submitted.

Keywords: modeling, life cycle, integrated corporate structure.

*Рецензент д.е.н., доцент ХНЕУ Пулипенко А.А.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*

УДК 658.5:656.2

КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ КОНТРОЛІНГУ

Підпригора І.В., к.е.н., ст. викладач (УкрДАЗТ)

В статті досліджені основні концепції розвитку контролінгу.

Ключові слова: контролінг, концепції контролінгу.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими та практичними завданнями Система управління, яка застосовувалася раніше, в умовах ринкової економіки вичерпала свої можливості, і зараз майбутнє за підприємствами та підприємцями, які зможуть знайти (а деякі вже знаходять) інноваційні рішення і моделі ефективного управління, отже саме їм необхідно вміння володіти таким інструментом управління,

як контролінг. З метою аналізу розвитку контролінгу необхідним є вивчення основних його концепцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти впровадження контролінгу досліджують Карминський А.М., Фалько С.Г., Жевага А.А., Іванова Н.Ю., Фальмут Х.І., Швиданенко Г.О., Лавриненко В.В., Дерев'яно О.Г., Приходько